

Bildande av Skattlösbergs stormosse naturreservat i Ludvika kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Om naturreservatet

Namn	Skattlösbergs stormosse
Kommun	Ludvika
Län	Dalarna
NVR id	2064743
Natura 2000-beteckning	SE0620134
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger ca 5 km SV om Ulriksberg i Grangärde socken
Huvudsaklig karaktär	Vidsträckt myr- och skogskomplex
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Statligt ägd mark: Ludvika Skog 1:29 Privat ägd mark: Skattlösberget 4:1, Bringsjöberg 34:1,Rifallet 11:3, Bringsjöberg3:3 Smaltjärnsröjningen 4:8, Aspfallet 1:3
Rättigheter	-Samfällda vägar: Rifallet ga:1 samt Ludvika skog ga:1,3,4 och 5 -Servitut Stora Enso Skog och Mark AB för vägar (2085-2238.1-7) -Servitut VB Energi för uppdämning m.m. (30/386, 30/387) -Servitut VB Energi för ledningsrätt (2061-680.1) -Jakträtten tillhör respektive markägare.
Areal (ha)	Total areal: 1 275 ha Landareal: 1 244 Produktiv skogsmark: 412

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Våtmarkens ovanligt mångformiga och orörda komplex av skilda typer av mossar och kärr ska bevaras. Hydrologin för våtmarken och ingående småvatten ska vara naturlig och opåverkad. Barrskogen i området, vilken delvis är brandpräglad, ska utvecklas mot ett för skogstypen naturligt ekosystem.

Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Huvuddelen av Skattlösbergs Stormosse ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- delar av skogsmarken, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt,
- vattendrag restaureras och diken läggs igen vid behov,
- de delar av skogsmarken som naturligt skulle präglas av brand brinner i lämpliga intervall,
- mekaniska åtgärder genomförs för att skapa viktiga substrat i de fall naturvårdsbränning inte kan genomföras av praktiska skäl, eller vid behov som komplement till bränning,
- tillskapande av sandblottor genomförs på mekanisk väg,
- enkla åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl för beslut

Skattlösbergs Stormosse är en av Bergslagens största myrar med flertalet för Bergslagsmyrarna representativa myrelement och växtsamhällen. Det är sannolikt ett av Dalarnas mest skyddsvärda myrområden med ett komplex av kärr och mossar samt en komplicerad hydrologi. Områdets storlek samt komplexitet medför att många olika typer av biotoper och levnadsmiljöer existerar i området, vilket i sin tur borgar för en artrik flora.

Området har tillmätts stor betydelse såväl nationellt som internationellt i egenskap av stort, representativt och till största del opåverkat myrområde med hotade naturtyper. Detta tillsammans med den gedigna dokumentation som företagits i området gör att området tjänar som ett viktigt referensområde för myrforskning.

Områdets innehåll av högmossar, öppna mossar och kärr, aapamyrrar, taiga samt skogbevuxen myr utgör tillsammans en grund för att området pekats ut som Natura 2000-område och är således prioriterat.

Stora delar av skogen som ingår i området är påverkat av skogsbruk. Efter restaurerande bränningar finns emellertid åter strukturer som följer på brand, och hotade eller sällsynta arter knutna till denna typ av miljö har dykt upp, så såsom rökdansfluga och skiktdynemott.

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk, dikning eller annan exploatering. Områdets naturvärden är också i behov av skötsel genom naturvårdsbränning för att skogens brandpräglade kvalitéer ska behållas och utvecklas.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - a. befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas.
 - b. enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
 - c. det är tillåtet att kapa och flytta träd som fallit över nyttjade leder och stigar,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte, använda bekämpningsmedel eller på annat sätt kemiskt påverka områdets miljö eller organismer,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning, med följande undantag:
 - a. enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. bygga om, bygga till eller förändra befintlig byggnad eller anläggning,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är tillåtet med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - b. för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen,
 - c. körning som är nödvändig för att hämta ut träd som fallit in i reservatet från området strax utanför gränsen,
7. utfodra vilda djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka eller samla vilda djur till vissa platser, med följande undantag:
 - a. saltsten får sättas upp på fastmark,
 - b. den urtaga räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,
 - c. småfåglar får utfodras,
 - d. åtel i samband med björnjakt får användas.

Efter Länsstyrelsens tillstånd är det tillåtet att:

8. sprida kalk.
9. röja nya sikt- och skjutgator i anslutning till jaktpass.
10. förstöra boplatser eller damm byggda av bäver. Vid ansökan om tillstånd ska anges att naturreservatet Skattlösbergs stormosse berörs.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning och/eller genom att på mekanisk väg tillskapa strukturer som annars uppkommer efter brand såsom död ved, kådimpregnerade träd, heterogenitet, luckor och solbelysta träd,
3. uppsättande av viltstängsel,
4. borttagande av äldre granar som förberedande åtgärd inför bränning,
5. igenläggning av diken och återställning efter rensning i vattendrag,
6. borttagande av invasiva arter eller för området främmande arter,
7. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - a. mindre, löst liggande grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. körning i samband med transport av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i andra jämförbara trängande fall är tillåtet,

Efter Länsstyrelsens tillstånd är det tillåtet att:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter),
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang med fler än 100 deltagare.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets föfattningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar och ledningsgator som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion. För mer detaljerad vägledning, se bilaga 3. Inte heller ombyggnation av kraftledningen ska hindras av föreskrifterna, förutsatt att de genomförs inom befintlig kraftledningsgata. Vidare är de åtgärder för att bredda väg och anlägga vändplan som beskrivs enligt förrättningsbeslut i lantmäteriärendet W201151, akt 2085-2021/5, tillåtna.

Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för underhåll av kojan och fiskeplatsen vid Svensksjön respektive sloboden vid Stora fågelsjön, med syftet att bibehålla deras ursprungliga skick, se föreskriftskartan.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A6 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" inte tolkas lika strikt som "märken". Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

I föreskrift B2 förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla skötselåtgärder i form av naturvårdsbränning. I begreppet innefattas förberedande åtgärder såsom borttagande av mindre granar eller gränssäkrande åtgärder, t.ex. anläggande av mineraljordssträngar eller borttagande av vissa träd som utgör en säkerhetsrisk längs gränsen.

I föreskrift C3 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Naturvärden eller (Natur- och friluftsvärden)

Skattlösbergs stormosse är ett av Bergslagens större myrområden med ett rikt komplex av kärr och mossar samt en komplicerad hydrologi.

Myrområdet innehåller ett brett spektrum av för Bergslagsmyrarna representativa myrelement och växtsamhällen. Insprängt i området finns även tjärnar, gölar, bäckar och källor. Att närmare beskriva alla ingående varianter av mossar och kärr och deras karaktärer låter sig inte göras i detta beslut. En kortare beskrivning av några utvalda mossar finns att läsa i skötselplanen och i övrigt hänvisas till litteratur enligt referenslistan i densamma.

Våtmarkerna är orörda så när som på ett fåtal mindre diken och den lokala påverkan några skogsbilvägar samt avverkningar på omgivande fastmark medför. Bäver har dämt upp ett område i södra delen.

Den komplext sammansatta myren borgar för en artrik flora, där över ett hundra olika kärlväxter och lika många mossor samt ett trettio-tal lavar har noterats. Även faunan är i ornitologiskt hänseende relativt rik tack vare områdets storlek och komplexitet.

Fastmarken utgörs av morän med varierande kullform samt isälvsavlagringar, främst i form av åsar och sandfält, och är huvudsakligen bevuxen med tallskog av skiftande ålder. Flera naturvårdsbränningar har genomförts inom området. Sandmiljöerna är intressanta för flera artgrupper, inte minst för vissa typer av marksvampar och insekter som är knutna till sådana miljöer.

Planeringsbakgrund

Skattlösbergs Stormosse är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket enligt 7 kap. 27 § i miljöbalken. Syftet med Natura 2000-området SE0620134 Skattlösbergs stormosse är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna högmossar,

öppna mossar och kärr, aapamyrar, taiga och skogsbevuxen myr, myrsjöar och mindre vattendrag.

Länsstyrelsens bedömning är att Skattlösbergs stormosse är ett skyddat område som omfattas av punkten 1 i vattendirektivets bilaga IV.

I Naturvårdsverkets våtmarksinventering pekas Skattlösbergs stormosse ut som en våtmark med mycket högt naturvärde (högsta värdeklass) och finns upptagen i Naturvårdsverkets myrskyddsplan.

Skattlösbergs stormosse är av riksintresse för naturvården och ligger även inom ett utpekad riksintresse för friluftsliv benämnt *Finnmarken i Ludvika och Vansbro kommuner*. (Miljöbalken 3 kap. 6§). Dessa riksintressen framgår även i Ludvika kommuns översiktsplan.

Inga övriga riksintressen utöver dem för naturvård och friluftsliv berörs inom naturreservatets geografiska utsträckning.

Reservatet överlappar till en liten del NV Ulriksbergs vattenförsörjningsområde. Vattenförsörjningsområdet bedöms inte påverkas av reservatsbildningen.

Området ingår i såväl en skoglig värdetrakt som värdetrakt för våtmarker. Flera större och mindre naturreservat finns eller är under bildande i närheten, varför reservatet bidrar till en god funktionalitet i landskapet.

Skattlösbergs stormosse ligger inom ett bränningslandskap som ingår i strategin för naturvårdsbränning i Dalarnas län.

I området finns kulturlämningar i form av kolbottnar efter resmilor.

Ett permanent skydd av Skattlösbergs stormosse medför ett bidrag till uppfyllandet av miljömålen *Levande skogar*, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Myllrande våtmarker*.

Den pågående markanvändningen i landskapsavsnittet är skogsbruk.

Ärendets handläggning

Områdets naturvärden har varit kända länge. Redan 1973 uppmärksammades Skattlösbergs stormosse i en rapport om skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. I rapporten *Våtmarker i Dalarnas län* från 1990 anges myren vara av högsta klass naturvärdesmässigt. Den togs några år senare upp i Naturvårdsverkets myrskyddsplan för Sverige, liksom i den reviderade versionen 2007. Myrens värde för fågellivet har dokumenterats genom myrfågelinventeringar. I en rapport över skyddsvärda fågelmyrar från 1982

beskrivs myrområdet som skyddsvärt ur ornitologisk synpunkt och en återinventering 2015 bekräftar myrens värde. Utförliga beskrivningar över ingående myrtyper och vegetation finns att läsa i bland annat Hugo Sjörs beskrivningar från 1948 samt i en rapport för fysisk riksplanering för riksobjekt från 1983. Se skötselplanen för referenser.

Förslaget om naturreservat godkändes av Naturvårdsverket till fördelningsplanen redan år 2005. I större delen av området är markåtkomsten löst inom markbytespaketet ESAB samt genom mark från Sveaskog. Återstående del som är i privat ägo har sedan ersatts undan för undan.

En handfull naturvårdsbränningar har företagits i området. Naturvårdsbränningarna har gjorts i talldominerade bestånd, samtliga hårt påverkade av skogsbruket, och målet har varit att öka naturvärdena genom att skapa en glesare skog med död ved och tallar med brandljud samt en mer varierad struktur i beståndet. Målet var också att gynna insekter som är beroende av exponerad sand.

Förslag till beslut har remitterats till berörda markägare, innehavare av särskild rätt, vissa myndigheter samt intresseorganisationer. Yttranden har inkommit från Skogsstyrelsen, VB Energi, SGU (Sveriges geologiska undersökning, Jägareförbundet Dalarna, Stora Enso, Markägaren till Rifallet 11:3 samt Cirkusvägens samfällighetsförening. Framförda synpunkter och hantering av dessa framgår under rubriken "Länsstyrelsen bedömning" nedan.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning av föreskrifterna

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Skattlösbergs stormosse är ett artrikt myrkomplex med mycket högt skyddsvärde. Komplexiteten medför en stor rikedom av naturtyper och arter. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom

bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose jaktintresset eller allmänna intressen som räddningsinsatser och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Naturvärdena för myren med ingående tjärnar och vattendrag bibehålls bäst genom att de lämnas för fri utveckling. För den talldominerade fastmarken är naturvårdsbränning den naturliga störningsregimen och genomförs i lämplig utsträckning. Av praktiska skäl, eller som komplement i det fall bränningen inte gett önskat resultat, kan skötseln kompletteras med mekaniska åtgärder för att tillskapa strukturer liknande dem som annars uppkommer vid brand. På så sätt kan exempelvis miljöer skapas för insekter knutna till nyligen död tallved eller till öppna sandfläckar. Det kan även finnas skäl att bearbeta de skogsbrukspräglade bestånden inför bränning för att uppnå en optimal struktur efteråt.

Myren utgör ett till största del orört komplex hydrologiskt sett. På flygbilder kan det emellertid uttolkas att det på några ställen grävts mindre diken längre tillbaka i tiden. Därför lämnas möjlighet i skötselplanen att efter utredning av behov och konsekvenser lägga igen diken som upptäcks för att återställa hydrologin.

Inga restriktioner görs för skoteråkning utöver de som redan regleras i terrängkörningslagen. Länsstyrelsen har inga indikationer på att skoterkörning i dagsläget skadat myren och dess naturvärden. Om det skulle visa sig att skador uppstår på grund av oförsiktig körning, som bryter mot terrängkörningslagens påbud om att enbart köra på väl snötäckt mark, kan Länsstyrelsen komma att skärpa föreskrifterna för reservatet.

Kalkning tillåts efter tillstånd. Naturreservatet ligger inom två aktiva åtgärdsområden för kalkning: Svensksjöans respektive Pajsoåns åtgärdsområden. För närvarande pågår inte någon kalkning innanför reservatets gränser. Däremot pågår kalkning och uppföljning i nära anslutning till reservatet, och tidigare har kalkning genomförts även inom det område som nu blir naturreservat. Tillståndskravet ger möjlighet att tillse att våtmarkerna inte påverkas negativt vid eventuella kommande kalkningsåtgärder.

Rivning av bäverdammar tillåts efter tillstånd. Översvämmade våtmarker är positivt för utvecklingen av områdets naturvärden. Om skador uppstår eller riskeras till följd av bäveraktivitet kan emellertid åtgärder behöva vidtas i vissa fall. Tillståndsförfarandet medger ett tillfälle till dialog om vilka åtgärder som behöver göras för att undvika sådana skador.

Utfodring och åtling av vilt medför att djur koncentreras till området kring utfodrings- och åtlingsplatsen. Lokalt skadas vegetationen genom tramp, foderspill och en viss gödsling av marken. Åtling i samband med björnjakt tillåts, då formerna för åtlingen regleras genom annan lagstiftning på ett sätt som inte äventyrar syftet med reservatet.

Synpunkter som inkommit under remisstiden och länsstyrelsens bemötanden av dessa.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt och tillstyrker reservatsförslaget.

VB Energi vill säkerställa att underhållsröjning av ledningsgatan är undantaget från föreskrifterna. De anför också att det behöver finnas utrymme för en planerad ombyggnation av kraftledningen. Som de föreslagna föreskrifterna är utformade är det förbjudet att bygga om anläggningar enligt A5. Slutligen betonas att förbud mot att framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark inte får vara ett hinder mot att utföra reparationer eller akut felavhjälpning.

Länsstyrelsens bemötande: Underhållsröjning av kraftledningsgatan tillåts genom ett generellt undantag från föreskrifterna för åtgärder med syftet att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion. Länsstyrelsens bedömning är att även felavhjälpning som uppstår akut samt vid behov terrängkörning i samband med detta ryms i begreppet. Vidare lägger Länsstyrelsen till att ombyggnation av kraftledningen är tillåtet genom ett generellt undantag. Det förutsätter att den nya kraftledningen ryms inom den befintliga ledningsgatan.

SGU avstår yttrande, men hänvisar till en generell bilaga med önskemål om att det tydligt ska framgå i reservatsföreskrifterna att viss typ av verksamhet, när den utförs av statlig myndighet med uppgift att undersöka landets geologiska beskaffenhet ska tillåtas. Det gäller kartering av berggrund (viss provtagning och stenknackning), geokemisk provtagning (ca 2 prover per kvadratkilometer) och/eller geofysiska mark- eller flygmätningar.

Länsstyrelsen bedömer, med stöd av Naturvårdsverket, att ett undantag i föreskrifterna som tillåter sådan verksamhet kan riskera att strida mot syftet med reservatet i vissa fall, och att det därför inte kan meddelas.

Tillstånd/dispens måste således sökas i varje enskilt fall.

Jägareförbundet Dalarna anser att det ska vara tillåtet att röja nya sikt- och skjutgator för de fall man behöver justera riktningen eller flytta passet för en säker och effektiv jakt. Framför allt av anledningar som hänger samman med ett förändrat eller ökat friluftsliv eller om det sker förändringar i omgivande natur. Jägareförbundet anser att jakt på bäver knappast påverkar utvecklingen an naturreservatets värden samt anför att den låga årliga avskjutning som föreligger i området inte skulle påverka bäverbeståndet nämnvärt.

Länsstyrelsens bedömning: Att underhålla befintliga sikt- och skjutgator har normalt en mindre påverkan än att röja fram nya. Länsstyrelsens bedömning är att om upptagande av nya sikt- och skjutgator skulle undantas i sin helhet från förbuden innebär det i teorin att en obegränsad mängd träd och buskar skulle vara tillåtet att röja bort var som helst i hela området, vilket inte är förenligt med reservatets syfte. Länsstyrelsen tillmötesgår i stället önskemålet genom att lägga in den föreslagna åtgärden som tillåten efter tillstånd. På så vis möjliggörs en dialog kring åtgärden, vilken om den är lämpligt utförd inte bedöms strida mot reservatets syfte. Beträffande bäverjakt är närvaro av bäver förvisso positiv för naturvärdenas utveckling. Förbudet mot jakt av bäver tas ändå bort med motiveringen att bedömningen är att populationsutvecklingen av bäver inte påverkas nämnvärt genom förbud i reservatet, utan istället får styras genom rådande jaktlagstiftning.

Markägaren till Rifallet 11:3 vill säkerställa att diken kan fortsätta hållas öppna utanför reservatet. Han påpekar också att om ett träd som står strax utanför gränsen faller in i reservatet kan det finnas behov av att köra in en kort bit över gränsen med terrängfordon för att kunna transportera ut det. Han tar också upp att det bör vara möjligt att ta upp nya sikt- och skjutgator vid behov.

Länsstyrelsens bemötande: Dikesigenläggningar görs enbart inom reservatet. Sådana åtgärder får inte riskera att skada skog utanför reservatet. Föreskrifterna reglerar inte om en markägare vill underhålla sina diken utanför reservatets gränser. Beträffande ett eventuellt behov av att korsa gränsen för att hämta ut fallna träd bedömer Länsstyrelsen att det kan läggas till ett undantag till som medger detta i föreskrifterna.

Stora Enso påpekar några felaktiga/saknade skrivningar för vissa vägservitut och gemensamhetsanläggningar. Länsstyrelsen korrigerar skrivningarna i enlighet med upplysningarna efter kontroll mot aktuella lantmäteriakter.

Cirkusvägens samfällighetsförening påpekar samma felaktigheter som Stora Enso funnit samt påpekar att det är önskvärt att utmärkning av reservatsgränsen görs på träd som växer utanför vägområdet och

siktområdet. Länsstyrelsen noterar önskemålet i de interna instruktionerna för skötsel och förvaltning.

Bedömning av avvägning mellan enskilda och allmänna intressen

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Bedömning av påverkan på ekosystemtjänster

Genom bildandet av naturreservatet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett antal ekosystemtjänster påverkas. Skyddandet av Skattlösbergs stormosse från verksamhet som påverkar hydrologin, skogsbruk och andra åtgärder säkerställer bevarandet av den biologiska mångfalden i området, vilket är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Utöver detta ökas exempelvis möjligheterna för området att utgöra ett mål för friluftsliv och turism; att påverka det lokala mikroklimatet gynnsamt; samt att reglera vattenflöden och rena vatten. Naturreservatets bildande har också negativa följder för några ekosystemtjänster, t.ex. möjligheten för området att leverera virke och andra råmaterial.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen att Skattlösbergs stormosse ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter även kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning:

Enligt terrängkörningslagen är all körning på barmark med motordrivet fordon i terräng generellt förbjuden annat än i samband med bland annat vissa yrkes- och näringsutövningar. I snötäckt terräng ska körningen ske på

tillräckligt snötäckt mark så att fordonet inte kommer i kontakt med och skadar markskiktet, annars räknas det som barmarkskörning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Skattlösbergs stormosse är även ett Natura 2000-område. I Natura 2000-områden krävs det tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för åtgärder som kan påverka miljön på ett betydande sätt. Det gäller även för åtgärder som utförs utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön inom Natura 2000-området.

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga 5.

De som medverkat i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Helena Höij. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, miljöhandläggare Andreas Skarmyr och Klara Blomdahl , enhetschef Jemt Anna Eriksson samt naturvårdshandläggare Kristin Persdotter, den sistnämnda föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

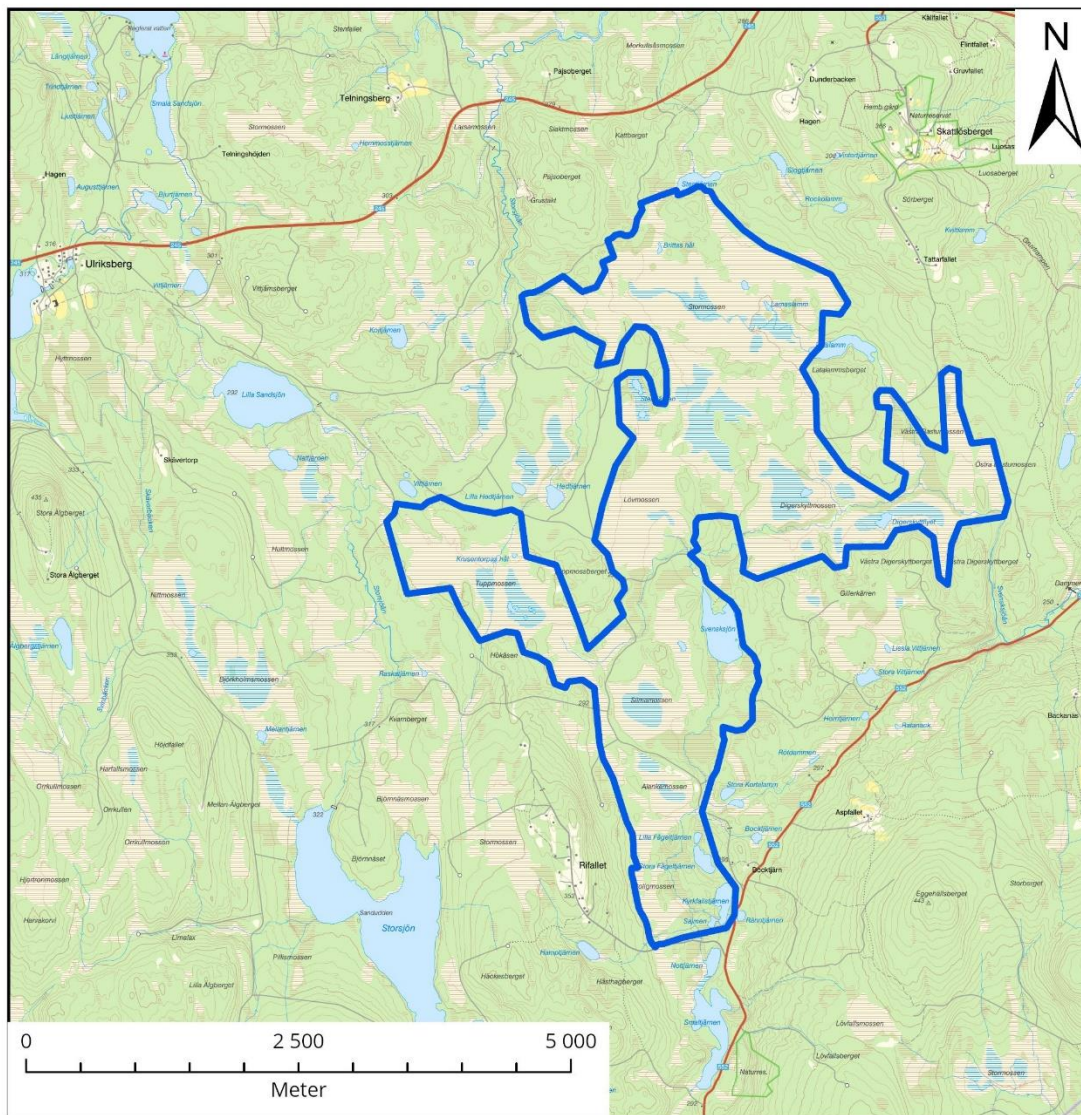
Bilagor

Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Föreskriftskarta
Bilaga 3	Vägunderhåll m.m. – förtydliganden
Bilaga 4	Skötselplan
Bilaga 5	Överklagningsinformation

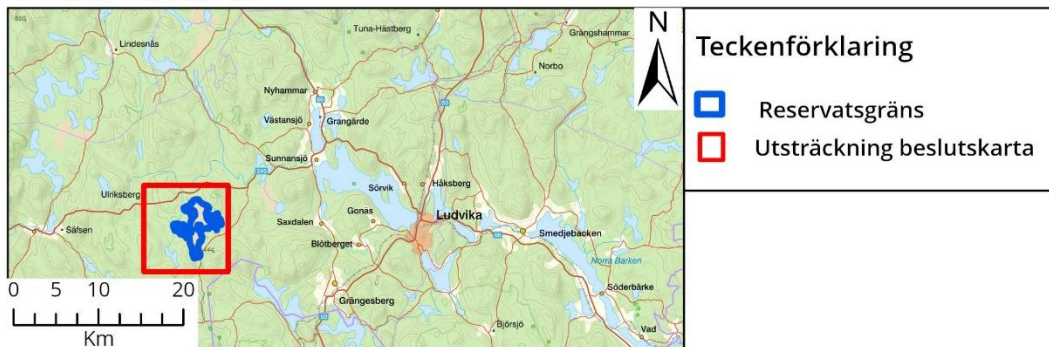
För information om hur Länsstyrelsen i Dalarnas län hanterar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Besluts- och översiktskarta för naturreservatet Skattlösbergs stormosse

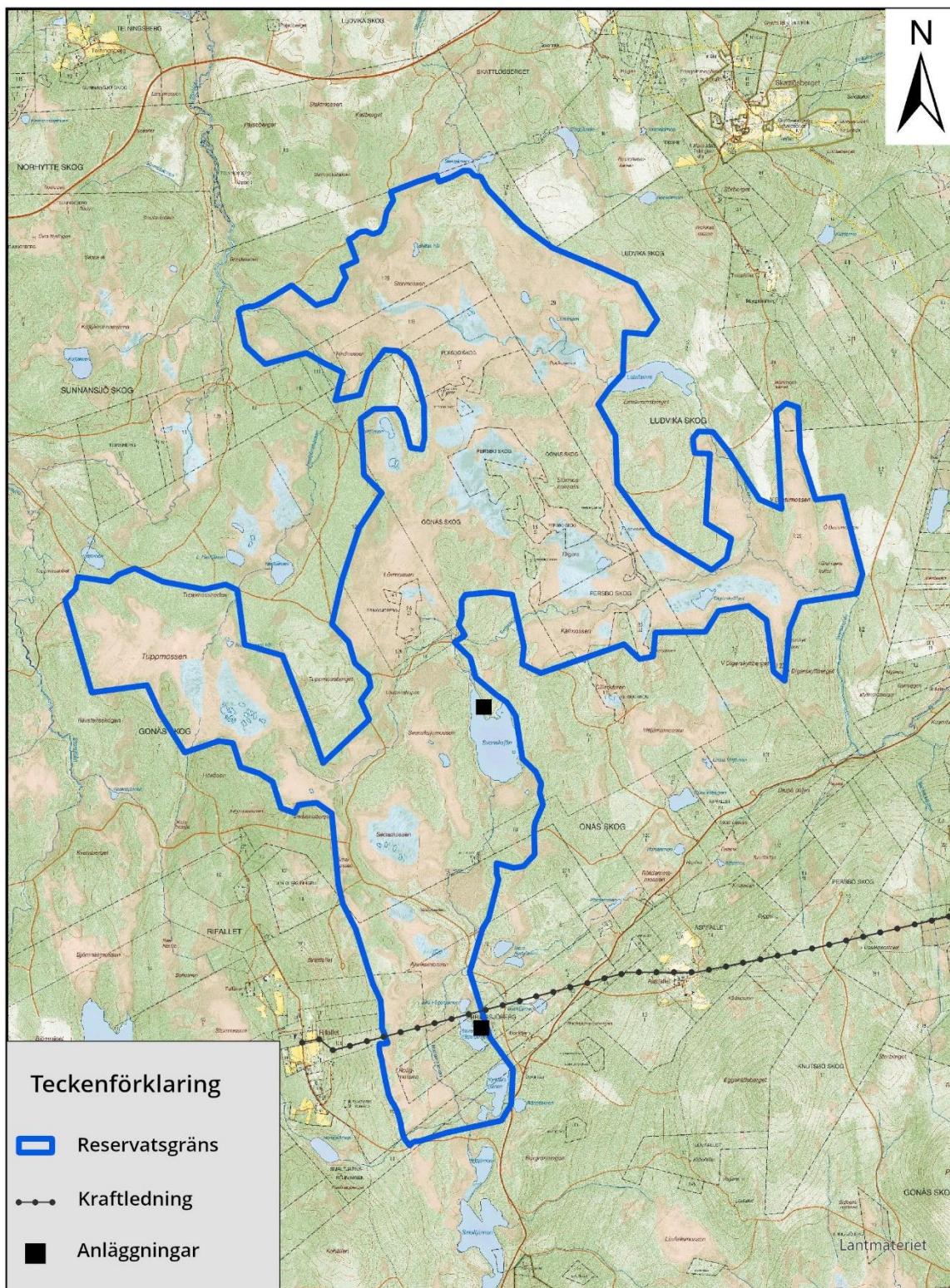

Översiktskarta

Föreskriftskarta för naturreservatet Skattlösbergs stormosse

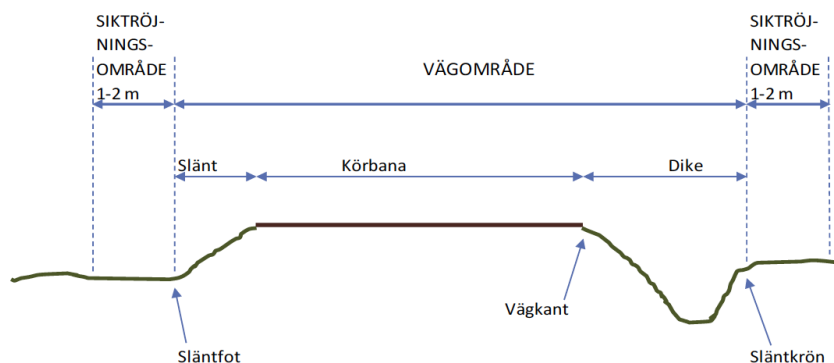
Generellt undantag för väghållning m.m.

Väghållning

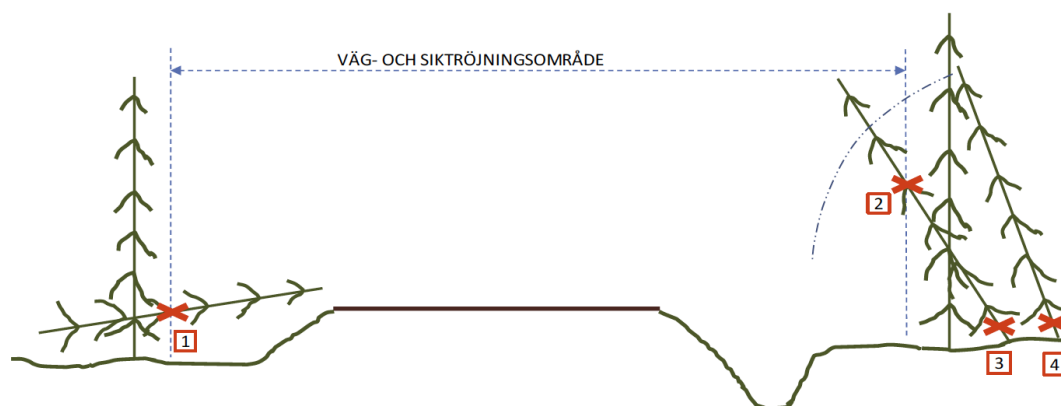
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande nödvändiga åtgärder så som t.ex. dikning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Siktröjning

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar inom siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor. Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa farliga kanträd m.m., i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1).

Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att fällda och/eller kapade träd, delar av träd m.m. ska kvarlämnas i terrängen, dock alltid utanför gräns till det s.k. siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, dvs. i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden m.m. som naturreservatet syftar till att skydda.

Inför större arbeten, t.ex. efter omfattande stormfällning, ska Länsstyrelsens naturreservatsförvaltare underrättas i förväg om de planerade arbetena.

Byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag

Inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag ska Länsstyrelsens Enhet för miljöprövning och vattenverksamhet kontaktas. Även naturreservatets förvaltare ska informeras.

Skötselplan för Skattlösbergs stormosses naturreservat

Denna skötselplan har upprättats av Länsstyrelsen enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Foto: Fredrik Enoksson

Innehållsförteckning

Skötselplan för Skattlösbergs stormosses naturreservat	1
Beskrivningsdel	3
Markslag i hektar*	3
Beskrivning av området.....	4
Geovetenskap.....	4
Biologi	4
Kulturhistoria	8
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	8
Infrastruktur	9
Natura 2000.....	10
Källförteckning	11
Plandel	12
Syfte med naturreservatet.....	12
Prioritering mellan bevarandevärden	12
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	13
Jakt och fiske.....	16
Dokumentation och uppföljning	16
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	17
Bilagor	17

Beskrivningsdel

Administrativa data	
Namn	Skattlösbergs stormosse
Kommun	Ludvika
NVR id	2064743
Natura 2000-beteckning	SE0620134
Rättigheter	-Samfällda vägar: Rifallet ga:1 samt Ludvika skog ga:1,3,4 och 5 -Servitut Stora Enso Skog och Mark AB för vägar (2085-2238.1-7) -Servitut VB Energi för uppdämning m.m. (30/386, 30/387) -Servitut VB Energi för ledningsrätt (2061-680.1) - Jakten tillhör respektive markägare
Bebyggelser och anläggningar	Slogbod vid Stora fågeltjärnen Koja vid Svensksjön
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Markslag i hektar*

Markslag	Areal (ha)
Tallskog	295,4
Granskog	50,8
Barrblandskog	31,4
Barrsumpskog	195,1
Lövsumpskog	3,5
Lövblandad barrskog	3,9
Triviallövskog	4,1
Ungskog och hyggen	31,0
Våtmark	606,2
Övrig öppen mark med vegetation	14,2
Vatten	30,7
Exploaterad mark	8,6
Totalt	1274,9

* Uppdelning enl. Nationella marktäckedata, Naturvårdsverket.

Beskrivning av området

Geovetenskap

Berggrunden består i huvudsak av sura intrusiva bergarter som granit och gnejsgranit med stråk av metaryolit. Den senare är en sur vulkanisk bergart som avsattes uppe vid jordytan när den bildades.

Den största delen av reservatet täcks av våtmark och jordlagret utgörs därmed av torv. Fastmarken däremellan består av antingen morän eller isälvsediment, och i ett område mellan Svensksjön och Silasmossen hittas även flygsand.

Den naturgeografiska regionen är vågig bergkullterräng.

Biologi

Myrområdet innehåller ett brett spektrum av för bergslagsmyrarna representativa myrelement och växtsamhällen. Insprängt i området finns även tjärnar, gölar, bäckar och källor. Det rika komplexet av kärr och mossar utgör ett av Bergslagens större myrområden och har en komplicerad hydrologi. I styckena nedan följer kortare beskrivningar av några utvalda områden och artgrupper. I övrigt hänvisas till litteratur enligt särskild referenslista. Sammanfattade beskrivningar finns till exempel att läsa i Elisabet Janssons rapport om området i egenskap av riksintresse. För namngivna arter anges i vissa fall hotkategori enligt den senaste rödlistan inom parentes.

Figur 1. Flygbild över några av mossens många formationer. Foto Urban Gunnarsson

I volymen *Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län* beskrivs några av de i reservatet ingående myrarna på följande sätt:

Stormossen består av ett flertal excentriskt utbildade mossar, avgränsade av fastmark. Här återfinns smärre laggpartier, talrika dråg och andra kärrpartier samt ett större centraldråg med delvis stora flarkar. Vegetationen upptar hela skalan från mosse och fattigkärr till rikkärr, dock saknas kalkbetonade extremrikkärr. Det stora antalet biotoper i myrkomplexet medför att artantalet är högt; sålunda listades vid en inventering från 1973 i samband med beskrivningen av skyddsvärda myrar i länet 125 högre växter, 115 mossor och 30 lavar. *Stormossen* är vetenskapligt väl dokumenterad.

Silmamossen omsluts delvis av en bågformad rullstensås som åtföljs av myrens krön. Därifrån sluttar mossen ensidigt men med svagt konvergerande lutningsriktningar. Vinkelrätt mot lutningen utbreder sig ett stort antal långsträckta höljegölar och lösbottenhöljor. Myren får därigenom en karakteristisk läktarlik uppbyggnad.

Tuppmossen består av en mosse med gölar och ett ytterst artfattigt kärr, båda föga sluttande.

Vegetation och flora

För delar av det stora myrområdet finns gedigna undersökningar och beskrivningar av vegetationssamhällena. Att redogöra för myrkomplexets alla ingående växtsamhällen och arter låter sig inte göras i denna skötselplan, då den skulle bli alldeles för omfattande. I stället hänvisas till den litteratur som finns i ämnet för den intresserade. En särdeles omfångsrik och detaljerad beskrivning av myrvegetationen finns att läsa i en akademisk avhandling författad av Hugo Sjörs från 1948.

På fastmarken växer ett antal taggsvampar och andra mykorrhizasvampar som trivs i den äldre brandpräglade tallskogen. Särskilt kan nämnas jättemusseron och smalfotad taggsvamp, båda rödlistade och klassade som sårbara enligt rödlistan (VU). Även tallticka (NT) återfinns – en av få arter som parasiterar på levande, gamla tallar.

Skogstillstånd

Tallskogens kvalitet ur naturvärdessynpunkt varierar inom området. Stora delar av skogen som växer i området är präglade av produktionsinriktad skogsskötsel. Många av myrholmarna är bevuxna av relativt ung skog i 40–50-årsåldern. I några av dessa bestånd har restaurerande naturvårdsbränningar genomförts. Sandblottor har också skrapats fram i naturvårdande syfte.

Historiskt har kolning bedrivits i stor omfattning vilket också påverkat skogens struktur.

Figur 2. Naturvårdande åtgärder som genomförts i området i form av naturvårdsbränning och framskrapande av sandblottor. Foto: Kristin Persdotter

Fauna

Fågellivet har inventerats systematiskt för delar av myrområdet vid åtminstone två tillfällen. Skattlösbergs stormosse klassas som skyddsvärd i en rapport över skyddsvärda fågelmyrar i länet som publicerades av Länsstyrelsen 1982. En intressant notering vid tillfället var förekomsten av storspov (EN). 2015 genomfördes en återinventering på Tuppmossen och storspoven såg då ut att finnas kvar. Fullständig inventeringsförteckning finns att läsa via länk i referenslistan. I en rapport från 1983 av Elisabet Jansson (se referenslista) räknas grönbena, ljungpipare och trana upp som karaktärsarter för myren.

Vid uppföljningar av insekter i samband med de naturvårdsbränningar som genomförts i området har några intressanta insektsarter som lever i brunnen skog dykt upp. Bland andra har rökdansfluga (NT), skiktdynemott (NT) och ett par arter av brandsvampflugor noterats. Rökdansflugan ingår i ett åtgärdsprogram (ÅGP) för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Tallstumpbagge (NT) är en insekt som omfattas av ett annat åtgärdsprogram, vilket i stället riktar sig mot insekter beroende av nyligen död tallved.

Det kan även förmodas att de delar av reservatet som vilar på isälvsediment av sand är värdefullt för insekter knutna till sandiga miljöer. Sydväst om Svenssjön finns ett mindre område med flygsand som kan vara särskilt intressant i sammanhanget.

Bäveraktivitet har förekommit i södra delen av reservatet. Dämningar har resulterat i översvämmad myr- och skogsmark med vattendränkta myrområden och död eller döende ved. Ur naturvårdssynpunkt är det alltså positivt att mark översvämmas som följd av bäverdämningar. Problem kan

dock uppstå om dämningarna påverkar till exempel vägar i området negativt. Det behöver därför avgöras från fall till fall om och hur en specifik dämning behöver åtgärdas.

Figur 3. Mindre bäverdämning i Nottjärnbäcken. Foto: Kristin Persdotter

Limniska naturmiljöer

Naturreseptatet innefattar delar av flera olika avrinningsområden. Ett av de större vattendragen inom reservatet är Svensksjöån, som rinner österut från Svensksjön. Vid provfiske har öring konstaterats i ån, liksom abborre, elritsa och gädda. Abborre och gädda finns även i Latalamm och Svensksjön. I den senare har även mört fiskats upp.

Två ytvattenförekomster överlappar delvis geografiskt med naturreseptatet och med natura 2000-området, WA51635748 (uppströms Svensksjön) och WA17505224 (från Svensksjön och nedströms). Namnet på vattendraget är Svensksjöån, men i VISS kallas det Pillisoån. Ekologisk status enligt vattendirektivet är enligt den senaste bedömningen Måttlig för WA34731523 dvs nedström Svensksjön och God för WA85127779, från Svensksjön och uppström (observera att vattenförekomstindelningen förändrats, därav olika koder). För aktuell status se www.viss.lansstyrelsen.se. Den kemiska statusen enligt vattendirektivet är inte tillfredsställande, vilket för övrigt gäller för i princip alla vattendrag i Sverige. Anledningen är halter som överstiger olika gränsvärden av ämnen som kvicksilver och flamskyddsmedel, vilka härrör från atmosfärisk deposition och som inte går att åtgärda med dagens teknik.

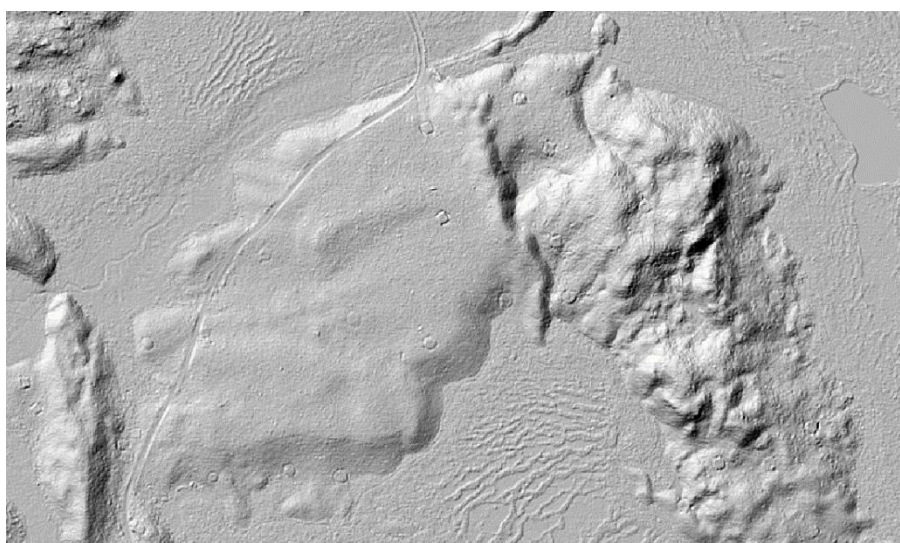
Försurning har tidigare bedömts påverka vattnen i negativ riktning, och kalkningsåtgärder har genomförts i några av sjöarna.

I området har biologiska uppföljningar tidigare genomförts i form av elprovfiske, varav den senaste utfördes 2007.

Kulturhistoria

I området finns lämningar efter kolmilor i form av kolbottnar, såväl rektangulära resmilor som runda kolmilor. En intressant iakttagelse är att tidigare oupptäckta kolbottnar framträdde tydligt i terrängen efter en naturvårdsbränning som genomfördes vid Silmamossen 2018. Branden hade inte konsumerat kollagret i lämningen. Tvärtom medförde bortbrännandet av vegetation och humus att lämningarna lättare gick att se.

Att fastmarken hyst en stor mängd kolbottnar råder det inga tvivel om när man studerar Lantmäteriets höjdmodellskartor där de framträder som upp till 20 m vida ringar eller fyrkanter i terrängen.

Figur 4. Höjdmodell över en fastmarksholme invid Silmamossen med en stor mängd kolbottnar, vilka syns som ringar i bilden.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Större delen av reservatet ingår i Rifallet-Nackarbergs viltvårdsområde. De nordöstra delarna ingår inte i något viltvårdsområde. Där äger Naturvårdsverket marken, och jakten upplåts för tillfället till Stora Enso Skog AB.

Fisket ingår i Sunnansjö respektive Nittens fiskevårdsområden.

En skoterled genomkorsar reservatet. Sträckan är en del av en längre led som länkar samman skoterlederna från de östligare delarna av kommunen runt Grängesberg med de västliga runt Fredriksberg. En avstickare går över Svensksjön fram till en välbyggd och välbesökt koja, vilken ägs och förvaltas av Västerbergslagens snöskoterklubb Nittens fiskevårdsområdesförening.

Rättelse: Ägare av stugan ska rätteligen vara Nittens Fiskevårdsområdesförening.
Rättelse av skrivfel enligt 36 § förvaltningslagen (2017:900) utförd den 18 dec 2024.
Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Vid Stora Fågeltjärnen leder en ca 200 m lång stig fram till ett vindskydd som ligger vackert placerat invid tjärnen och är lättillgängligt nära väg.

Figur 5. Koja invid Svensksjön och vindskydd vid Stora Fågeltjärnens strand.

Foto: Kristin Persdotter

Utöver skoteråkare samt utövare av jakt och fiske torde området inte vara särskilt välbesökt av allmänheten. Inga leder som förvaltas av Länsstyrelsen planeras vid tidpunkten för bildandet av reservatet, men om behov skulle visa sig uppstå finns möjligheten att anlägga led på lämpligt ställe.

En jaktskyttebana berör områdets östra del. En dialog har försiggått under en längre tid mellan Länsstyrelsen och viltvårdsområdesföreningen gällande lokaliseringen av skjutbanan. Frågan om skjutbanan ingår inte i beslutet, utan löses separat.

Infrastruktur

Flera enskilda vägar korsar reservatet. En lantmäteriförrättning för inrättande av gemensamhetsanläggningar har nyligen genomförts för några av dessa; Ludvika skog ga:1-5. Dessa förvaltas av Cirkusvägens Samfällighetsförening. I förrättningsbeslutet redogörs även för väghållarens rättigheter att anlägga mötesplatser och vändplan. Naturvårdsverket har andelstal i dessa gemensamhetsanläggningar. Vad gäller tillträde och nyttjanderätt för allmänhet och Länsstyrelsen för övriga vägar är detta ännu inte helt utrett. I södra kanten av reservatet löper Rifallet ga:1 som förvaltas av Rifallets samfällighetsförening.

VB Energi har servitut för ledningsrätt i form av en mindre kraftledning som löper tvärs över reservatet i södra delen samt innehar dämningrätt i området.

Natura 2000

Skattlösbergs stormosse ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur som kallas Natura 2000. Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom att peka ut Natura 2000-områden åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade värdena i områdena. För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i skötselplanen om området även är naturreservat. Bevarandeplanerna uppdateras med jämna mellanrum och tillkommande information kommer att arbetas in i planen vid kommande revideringar. Sådana revideringar och uppdateringar kommer att göras vid senare tillfälle och arbetas inte in i denna skötselplan. För upplysning omnämns ändå Natura 2000-naturtyper och -arter som ingår i reservatet nedan, i övrigt hänvisas till bevarandeplanen.

För Skattlösbergs stormosse finns en gällande bevarandeplan med beteckningen SE0620134 från 2016.

Naturtyper som ingår i bevarandeplanen enligt art- och habitatdirektivet är:

- 7110 - Högmossar
- 7140 - Öppna mossar och kärr
- 7310 - Aapamyrar
- 9010 - Taiga
- 91D0 - Skogsbevuxen myr

Två naturtyper har tillkommit sedan den senaste beslutade bevarandeplanen. För dessa bör mer utvecklade och fördjupade bevarandemål än de som anges i denna skötselplan arbetas in i kommande uppdatering av bevarandeplanen:

- 3160 - Myrsjöar
- 3260 - Mindre vattendrag

Inga arter som enligt art- och habitatdirektivet betecknas som N2000-arter har beskrivs i den gällande bevarandeplanen. Följande N2000-arter har emellertid dokumenterats i området:

- Slät tallkapschongbagge (*Stephanopachys linearis*)
- Bred paljettdykare (*Graphoderus bilineatus*)

Källförteckning

Bratt, L, Rafstedt, T, 1990: Våtmarker i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1990:2.

Jansson, E. 1983. N26 Skattlösbergs stormosse – Fysisk riksplanering i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Lundin, F. 2015. Strategi för naturvårdsbränning i Dalarnas län. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Rapport: 15-03.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Naturvårdsverket. 2007. Myrskyddsplan för Sverige – objekt i Dalarnas län. Rapport 5668.

Sjörs, H (o medarb.), 1973. Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Västekologiska studier, 3. Uppsala.

Sjörs, H. 1948: Myrvegetation i Bergslagen. Acta Phytogeogr. Suecica 21. Uppsala.

Översiktlig naturinventering i Ludvika kommun. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport N 1976:4

Forslund, M., Kolmodin, U., Svensson, S.-Å. 1982. Skyddsvärda fågelmyrar i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Dalarnas län, Rapport 1982:4.

Jansson, E. 1983 Skattlösbergs Stormosse, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1976:26

Myrfågeltaxering, återinventering 2015: <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/dashboards/35752aea8231403d8edaac81899dd4a3> [2024-09-27]

Ludvika kommuns översiktsplan, www-adress: www.ludvika.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsbyggnad-och-planering/oversiktsplan--gallande--detaljplaner-och-andra-gallande-planer [2024-09-20]

Vatteninformationssystem Sverige (VISS), www-adress: <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA34731523> [2024-10-17]

Kartor:

Sveriges Geologiska Undersökning. Berggrund. Databas.

Sveriges Geologiska Undersökning. Jordarter 1:25 000 - 1:100 000. Databas.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Våtmarkens ovanligt mångformiga och orörda komplex av skilda typer av mossar och kärr ska bevaras. Hydrologin för våtmarken och ingående småvatten ska vara naturlig och opåverkad. Barrskogen i området, vilken delvis är brandpräglad, ska utvecklas mot ett för skogstypen naturligt ekosystem.

Huvuddelen av Skattlösbergs Stormosse ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- Delar av skogsmarken, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt,
- vattendrag restaureras och diken läggs igen vid behov,
- de delar av skogsmarken som naturligt skulle präglas av brand brinner i lämpliga intervall,
- mekaniska åtgärder genomförs för att skapa viktiga substrat i de fall naturvårdsbränning inte kan genomföras av praktiska skäl, eller vid behov som komplement till bränning,
- tillskapande av sandblottor genomförs på mekanisk väg,
- enkla åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioritering mellan bevarandevärden

Våtmarkernas höga naturvärden är den främsta prioriteringsgrunden som lett fram till skydd av området. Samtidigt ingår naturreservatet i ett bränningslandskap i länets strategi för naturvårdsbränningar och var/är ett utpekat objekt inom EU-projekten LifeTaiga respektive Life2Taiga, inom vilket flera bränningar företagits och fler planeras. Bedömningen är att såväl de orörda myrarnas bevarande som utvecklingen av områdets värden genom naturvårdsbränning kan prioriteras utan menlig inverkan på varandra.

Tillskapandet av sandblottor står inte heller i något motsatsförhållande till andra prioriterade värden.

Naturreservatet/skötselområdet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i tre skötselområden, vilka utgår från olika skogstyper eller skötselinriktningar. Vart och ett av skötselområdena spänner över hela reservatet och pekas inte ut i detalj i skötselkartan.

1. Myrar, sjöar och vattendrag samt fuktiga delar av skogsmarken
2. Brandpräglad skog på fastmark
3. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Myrar, sjöar och vattendrag samt fuktiga delar av skogsmarken

Beskrivning

I skötselområdet ingår alla varianter av myrtyper, småvatten samt de delar av skogen som utgörs av olika typer av sumpskog.

Bevarandemål

Myrarna, sjöarna och vattendragen utgör ett komplex av olika våtmarkstyper och småvatten med naturlig hydrologi och flödesdynamik. Naturliga processer med erosion och sedimentation i vattendragen och dess svämplan upprätthålls. Vattendragen har en naturlig artsammansättning med god tillgång på lämpliga miljöer för typiska arter. Mer detaljerade mål för naturtyperna som berör sjöar och vattendrag utvecklas lämpligen i kommande uppdatering av bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Skogen i de fuktiga delarna präglas av olikåldrig skog med stort innehåll av gamla granar och lövträd eller tallsumpskog. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning, insektsangrepp eller översvämning kan leda till att

hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling.

Skötselåtgärder

Området lämnas i huvudsak till fri utveckling. Åtgärder för att återställa hydrologin genom igenläggning av diken eller återställande åtgärder efter rensning av vattendrag kan genomföras efter noggrann utredning av behov och konsekvenser.

Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog

Beskrivning

I skötselområdet ingår de delar av fastmarken som domineras av tall. Sådana bestånd finns spridda över hela reservatet. Vissa av bestånden består av relativt ung skog i 40-50-årsåldern, och i några av dessa har restaurerande naturvårdsbränningar om totalt ca 110 ha genomförts. Andra delar av skogen är av kontinuitetskaraktär med mer naturskogsartade kvaliteteter.

Bevarandemål

Områdets struktur och sammansättning är tydligt påverkat av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Områdets gammeltallar gynnas vid brand och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området öppet och präglad av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet.

Sandblottor finns på ett antal sydvända och solbelysta platser.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

På de delar av skogsmarken som består av fastmark med talldominerad skog genomförs naturvårdsbränning med en bränningsinriktning som strävar efter att åstadkomma brandljud i klenare tallar samt låta en stor del av de gamla tallarna överleva branden. Åtgärderna bör också sträva efter att bibehålla eller öka variationen i beståndets struktur.

Gränserna för naturvårdsbränningarna kan justeras till att innefatta mindre delar av skötselområde 1 om det krävs för att nå naturvårdsbränningens syfte eller för att kunna genomföra en naturvårdsbränning på ett säkert och tekniskt möjligt sätt.

Efter genomförd bränning kan stängsel sättas upp vid behov för att undvika viltbete av löv som kommit upp efter branden.

När naturvårdsbränning inte kan genomföras inom rimlig tid, eller om resultatet av bränning inte blivit det eftersträvade kan mekaniska åtgärder vidtas för att erhålla eller bevara strukturer som brand annars skapar, exempelvis talldominans, skadade och långsamt döende träd, död ved, luckighet och solbelysta gamla träd. Mekaniska åtgärder kan även utföras som en förberedande åtgärd med syftet att erhålla en optimal beståndsstruktur i kombination med efterföljande naturvårdsbränning. Sådana åtgärder kan t.ex. innebära att granar dödas stående eller fälls och att tallar skadas genom barkfläkning eller ringbarkning, alternativt fälls. Sådana åtgärder görs så att ett en naturskogsartad struktur utvecklas och bibehålls.

Sandblottor tillskapas i lämpliga sydvända och solbelysta platser i syfte att gynna insekter. Särskilt bör området med flygsand uppmärksammas.

Löpande skötsel

Återkommande bränning med intervall som är naturliga för trakten, alternativt mekaniska åtgärder vid behov enligt ovan samt underhåll av de sandblottor som tillskapats. För att efterlikna de större blottade områden av sand som kan uppstå vid kraftiga bränder kan sandblottor med fördel skapas i området. Om det inte går att skapa en dynamik av sandblottor under olika igenväxningsfaser så ska några sandblottor fortsätta hållas blottade som refugier åt sandlevande insekter.

Kulturlämningar i området

Området där naturvårdsbränningar kan komma att utföras berör kulturlämningar i form av kolbottnar som har antikvarisk status övrig kulturhistorisk lämning. Bränningar bör utföras på ett sådant sätt att underliggande kollager inte brinner upp, vilket skulle orsaka skador på lämningarna.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

En skoterled löper genom reservatet med en avstickare till en välbyggd och välbesökt koja invid Svensksjön, och vid Stora Fågeltjärnen är ett vindskydd placerat. Några enkla broar finns på några ställen utlagda över vattendragen. Utöver skoteråkning är området utnyttjat för jakt och fiske.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via Länsstyrelsens hemsida. Skoterleden och byggnaderna får underhållas av respektive förening som anlagt dem, under förutsättning att dessa är godkända av markägaren. Om underhållet upphör och anläggningarna tydligt förfaller ska anläggningarna avvecklas.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Uppsättning av skyltar på lämplig plats längs väg eller skoterled. Ett lämpligt ställe kan vara invid lövhäget, där informationstavlor om naturvårdsbränning och stängslingen redan finns uppsatta. Skoterleden korsar dessutom vägen alldeles intill. Utmärkning av reservatets gränser i fält.

På sikt kan anläggande av led göras på initiativ av Länsstyrelsens naturförvaltande enhet.

Löpande skötsel

Underhåll av gränsmarkeringar.

Jakt och fiske

Fisket inskränks inte i naturreservatet. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna utöver tillståndskrav för bäverjakt. I övrigt regleras endast detaljer i hur jakten får utövas (t.ex. passens utformning).

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan bör göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljning genomförs av Länsstyrelsen och bör ge vägledning om huruvida ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd vid Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen eller andra fältundersökningar indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

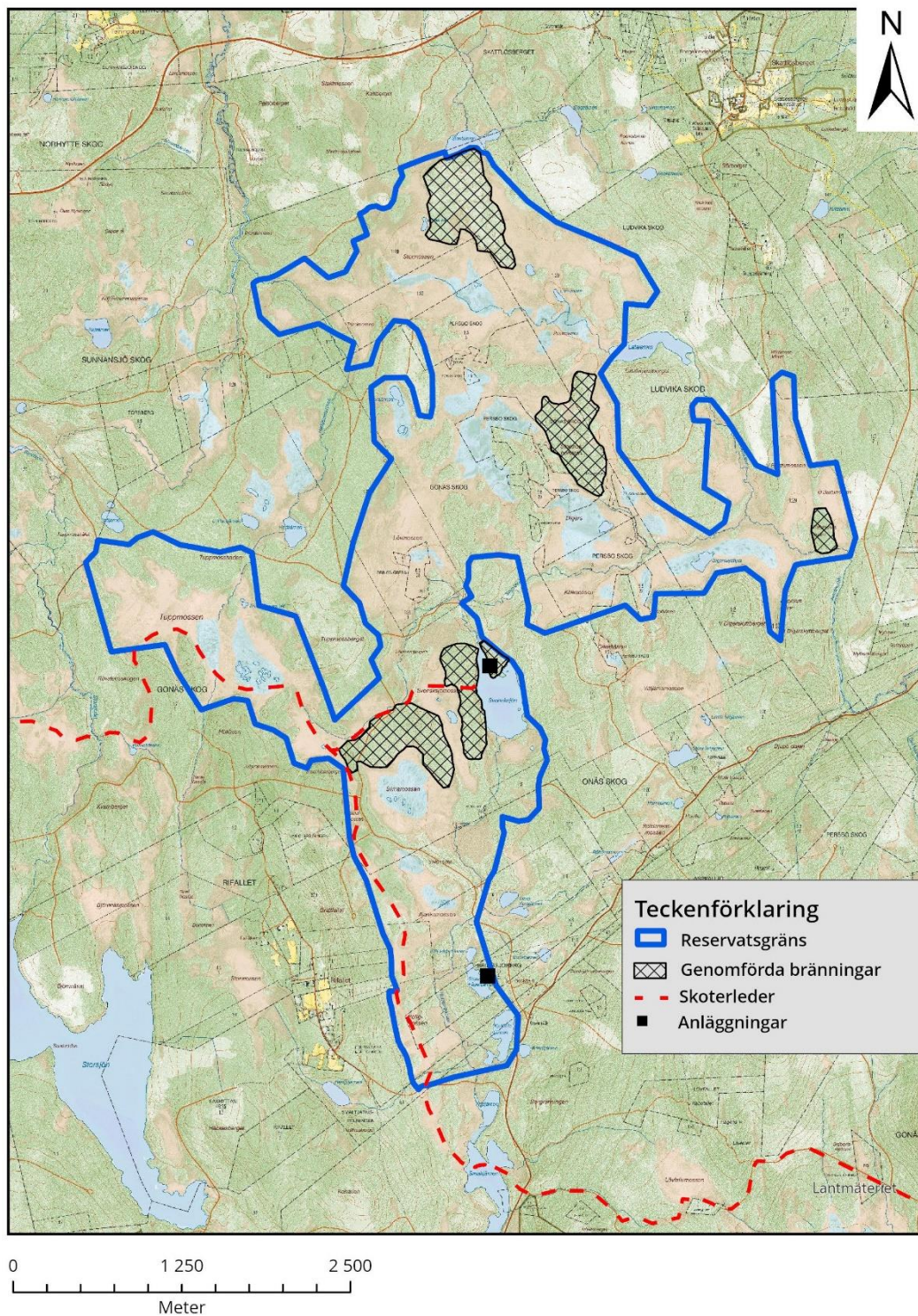
Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns (Utanför väg- och siktområdet)	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Lämplig plats	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Information till webbplats		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Naturvårdsbränning alt. mekaniska åtgärder	Skötselområde 2	Återkommande
3	Igenläggning av diken	Där behov upptäcks	Engångsåtgärd, underhåll vid behov

Bilagor

Skötselplanebilaga 1 Skötselkarta

Skötselkarta för naturreservatet Skattlösbergs stormosse

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Dalarnas län antingen via e-post; dalarna@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Dalarnas län, 791 84 Falun.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt
- Klagande ska ange namn, adress och telefonnummer.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post dalarna@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 00 00. Ange ärendets diarienummer.